

IX-XLOKK TAL-AŻJA

Ir-regjun Indo-Paċifiku għaddej minn bidla rapida, u billi fih joqogħdu aktar minn 50 % tal-popolazzjoni dinjija, qed isir regjun ġeostrateġiku ewlieni. Żewġ terzi tal-kummerċ dinji tal-kontejners jgħaddi mill-Indo-Paċifiku u l-mogħdijiet tal-baħar tiegħu huma rotot importanti għall-kummerċ u l-provvisti tal-enerġija. L-istrateġija tal-UE għall-kooperazzjoni fl-Indo-Paċifiku ġiet adottata f'Settembru 2021 biex iżżid l-involviment tal-UE u tibni sħubijiet u ssaħħaħ l-ordni internazzjonali bbażat fuq ir-regoli u jindirizza l-isfidi globali. L-Unjoni qed tadatta l-istrumenti attwali tagħha biex jappoġġaw [l-awtonomija strateġika tal-UE](#). [Il-Boxxla Strateġika għas-Sigurtà u d-Difiza tagħha](#), approvata formalment mill-Kunsill f'Marzu 2022, tippromwovi arkitettura ta' sigurtà reġjonali miftuħa u bbażata fuq ir-regoli, inkluż rotot marittimi siguri, bini tal-kapaċità u preżenza navali msaħħa fl-Indo-Paċifiku.

L-UE qiegħda ssawwar rabtiet aktar b'saħħithom mal-pajjiżi tax-Xlokk tal-Ażja u qiegħda tippromwovi l-integrazzjoni reġjonali mal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Ażja (ASEAN). Ir-regjun għandu tħassib ġeostrateġiku, bħat-tilwima tal-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar u l-kwistjoni tat-Tajwan, u tħassib ambjentali, speċjalment fis-subregjun ta' Mekong. L-UE hija attur ekonomiku qawwi fix-Xlokk tal-Ażja, u donatur ewlieni ta' għajjnuna għall-iżvilupp, u taħdem biex trawwem il-bini tal-istituzzjonijiet, id-demokrazija, il-governanza tajba u d-drittijiet tal-bniedem. L-UE mmobilizzat pakkett ta' aktar minn EUR 800 miljun biex tindirizza l-pandemija tal-COVID-19 fir-regjun u biex ittaffi l-impatt soċjoekonomiku tagħha.

Din l-iskeda informattiva tiddekrivi r-regjun tax-Xlokk tal-Ażja. Ara wkoll l-iskedi informattivi dwar l-Ażja t'Isfel ([5.6.7](#)) u l-Ażja tal-Lvant ([5.6.8](#)).

BAŻI ĠURIDIKA

- It-Titolu V (azzjoni esterna tal-UE) tat-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea;
- L-Artikoli 206-207 (kummerċ) u 216-219 (ftehimiet internazzjonali) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea;
- Ftehimiet ta' sħubija u kooperazzjoni (relazzjonijiet bilaterali).

A. L-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Ażja (ASEAN)

L-ewwel summit tal-ASEAN, li sar f'Bali fi Frar tal-1976, ġab flimkien lill-Indoneżja, il-Malażja, il-Filippini, Singapore u t-Tajlandja. Il-Brunei, il-Vjetnam, il-Laos, il-Kambodja u l-Myanmar issieħbu fl-assoċjazzjoni aktar tard. L-ASEAN issegwi politika stretta ta' noninterferenza fl-affarijiet interni tal-membri tagħha.

L-UE u l-ASEAN huma sħab ta' fehmiel simili f'kuntest ġeopolitiku diffiċli, u t-tnejn li huma jemmnu f'multilateralizmu bbażat fuq ir-regoli. Tul [45 sena ta' kooperazzjoni](#), l-ASEAN u l-UE stabbilew relazzjoni b'saħħitha, prinċipalment fir-relazzjonijiet kummerċjali u ekonomiċi, u bħalissa huma sħab strateġiċi. L-UE hija t-tieni l-akbar sieħba tal-ASEAN, b'seħem ta' 13% tal-kummerċ totali tal-ASEAN mal-bqija tad-dinja. L-ASEAN hija t-tielet l-akbar sieħba tal-UE barra mill-Ewropa (wara l-Istati Uniti u ċ-Ċina). L-għan aħħari għadu li jiġi konkluż ftehim ta' kummerċ ħieles (FTA) UE-ASEAN bejn ir-regjuni.

L-aktar laqgħa ministerjali riċenti UE-ASEAN ta' Lulju 2021 ġiet konkluża bi ftehim biex tiġi żviluppata l-isħubija strateġika miftiehma f'Diċembru 2020. Iż-żewġ blokk issa qed jimpenjaw ruħhom għal summits regolari fil-livell tal-mexxejja biex itejbu l-kooperazzjoni ekonomika u ta' sigurtà tagħhom, kif ukoll itejbu r-relazzjonijiet f'oqsma bħall-konnettività u l-iżvilupp. L-UE u l-ASEAN huma impenjati li jżidu l-isforzi tagħhom biex joħolqu qafas prattiku għal FTA bejn regjun u ieħor. Iż-żewġ partijiet qed jesploraw sħubija potenzjali ta' konnettività, filwaqt li jqisu l-Istrateġija tal-UE dwar il-Konnessjoni bejn l-Ewropa u l-Ażja u l-Pjan Ġenerali dwar il-Konnettività tal-ASEAN 2025. Iż-żewġ naħat qablu wkoll li jniedu grupp ta' ħidma kongunt biex jindirizza l-isfidi involuti fil-kisba tal-Għanijiet ta' Żvilupp Sostenibbli fis-settur taż-żejt veġetali, speċjalment għaż-żejt tal-palm. Id-29 Laqgħa tal-Kumitat Kongunt ta' Kooperazzjoni UE-ASEAN saret fi Frar 2022. Iż-żewġ naħat issottolinjaw ir-rwol sinifikanti li għandhom l-ASEAN u l-UE fl-affarijiet reġjonali u globali, irrevokedew ir-raba' sena tal-implimentazzjoni tal-Pjan ta' Azzjoni UE-ASEAN 2018-2022, fejn instab li aktar minn 88% tal-linji ta' azzjoni kienu nkisbu jew attwalment qed jiġu indirizzati, u qed jistennew b'interess il-konklużjoni f'waqtha tal-Pjan ta' Azzjoni li jmiss (2023-2027).

Is-17-il Konferenza bejn il-Ministri Ekonomiċi tal-ASEAN (AEM) u l-Kummissarju għall-Kummerċ tal-UE saret fl-14 ta' Settembru 2021. Iż-żewġ partijiet approvaw il-Programm dwar il-Kummerċ u l-Investment ASEAN-UE 2021-2022 u affermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom li jsaħħu l-kooperazzjoni ekonomika u li jfasslu l-parametri tal-FTA futur ASEAN-UE-FTA.

Bis-Sħubija Strateġika l-ġdida UE-ASEAN, l-UE għandha l-għan li tkompli tippromwovi d-dimensjoni parlamentari tar-relazzjonijiet, bħal billi tappoġġa aktar skambji strutturali u tippromwovi assemblea parlamentari kongunta bejn il-Parlament Ewropew u l-Assemblea Interparlamentari tal-ASEAN (AIPA) biex tipprovi responsabbiltà demokratika u forum għal skambji multilaterali biex jiġu indirizzati kwistjonijiet globali. Fl-14 ta' Ġunju 2021, id-Delegazzjoni tal-ASEAN kellha laqgħa biex tiskambja fehmiel mal-pajjiżi tal-ASEAN u s-Servizz Ewropew għall-Azzjoni Esterna dwar is-Sħubija Strateġika UE-ASEAN u l-Istrateġija Indo-Paċifika tal-UE. Fit-22 ta' Ġunju 2021, sar id-Dialogu Parlamentari Interreġjonali PE-AIPA biex jiġu diskussi l-futur tar-relazzjonijiet kummerċjali UE-ASEAN u l-effetti tal-pandemija tal-COVID-19.

Is-[Sħubija Ekonomika Komprensiva Reġjonali \(RCEP\)](#), iffirmata f'Novembru 2020, daħlet fis-seħħ f'Jannar 2022. L-RCEP, li jinvolvi l-10 stati tal-ASEAN u ħamsa mis-sħab mill-Ażja-Paċifiku tal-blokk, huwa l-akbar FTA fid-dinja, li jkopri aktar minn nofs l-esportazzjonijiet globali u kważi terz tal-prodott domestiku gross (PDG) globali. Il-FTA jkopri l-biċċa l-kbira tas-setturi ekonomiċi, u bih madwar 90% tal-prodotti huma

mistennija li jiġu nnegozjati mingħajr tariffi. Il-biċċa l-kbira ta' dawn il-prodotti diġà huma soġġetti għal dan il-benefiċċju skont il-ftehimiet eżistenti bejn il-membri. It-tnaqqis tariffarju pendent jista' jieħu sa 20 sena biex jidhol fis-seħħ. Il-Kambodja, il-Laos u l-Myanmar għandhom perjodi ta' tranżizzjoni itwal. Setturi sensittivi bħall-agrikoltura huma fil-biċċa l-kbira esklużi mit-tnaqqis fit-tariffi. Il-membri tal-RCEP għandhom jibbenefikaw minn regoli komuni tal-orìġini, it-tneħħija tal-kwoti tal-esportazzjoni, proċeduri doganali simplifikati u aċċess transkonfinali eħfef għaż-żoni kummerċjali. Il-materja prima, il-makkinarju, il-vetturi bil-mutur u l-prodotti għall-konsumatur x'aktarx li jkunu oqsma ewlenin ta' tkabbir.

B. Il-Laqqgħa Ażja-Ewropa (ASEM) u l-Laqqgħa ta' Sħubija Parlamentari Ażja-Ewropa (ASEP)

L-ASEM għandha l-għan li ssaħħaħ il-kooperazzjoni ekonomika, id-djalogu politiku u l-promozzjoni ta' rabtiet bejn in-nies bejn l-UE u l-Ażja. Is-sħab riċentement enfasizzaw il-ħtieġa ta' azzjoni effettiva u rapida dwar it-tibdil fil-klima, il-kooperazzjoni fis-sigurtà, il-kummerċ u d-drittijiet tal-bniedem.

F'Novembru 2021, il-Kambodja assumiet ir-rwol li tospita t-13-il Summit tal-ASEM (ASEM13) u l-11-il Laqqgħa ta' Sħubija Parlamentari Ażja-Ewropa (ASEP-11). L-ASEM13 kellu l-għan li jsaħħaħ il-multilateralizmu għall-kondiviżjoni tat-tkabbir, bl-enfasi fuq l-indirizzar tal-isfidi globali, bħat-tibdil fil-klima, l-iżvilupp sostenibbli u t-terrorizmu, u li jtejjeb is-sistema kummerċjali multilaterali. F'konformità ma' din it-tema generali, l-ASEP-11 saret bħala wieħed mill-avvenimenti sekondarji tal-ASEM13, bit-tema tat-tiħiħ tas-sħubija parlamentari għall-paċi u l-iżvilupp sostenibbli fl-era ta' wara l-COVID-19.

C. L-Indoneżja

L-Indoneżja qed issir sħab dejjem aktar ewlieni għall-UE bħala membru tal-G20, it-tielet l-akbar demokrazija fid-dinja u l-akbar pajjiż b'maġġoranza Musulmana fid-dinja. Il-kooperazzjoni bejn l-UE u l-Indoneżja hija bbażata fuq il-ftehim ta' sħubija u kooperazzjoni tal-2014. Il-laqqgħa tal-Komitat Kongunt UE-Indoneżja ta' Ġunju 2021 irrappreżentat pass 'il quddiem fil-kooperazzjoni bilaterali li għaddejjja fl-ambitu tal-ftehim ta' sħubija u kooperazzjoni. Il-mexxejja enfasizzaw l-importanza tat-tiħiħ u l-implimentazzjoni tal-aġendi globali tal-komunità internazzjonali fil-kooperazzjoni Indo-Paċifika, filwaqt li enfasizzaw l-impenn tagħhom biex jiġġieldu t-tibdil fil-klima u biex jaħdmu lejn agenda ekoloġika kongunta.

[L-Indoneżja u l-UE kellhom is-sitt Kumitat Kongunt tagħhom f'Lulju 2022](#) f'Bali biex jirrevedu r-relazzjonijiet bilaterali. Huma laqgħu r-rikonoxximent reċiproku taċ-ċertifikati rispettivi tagħhom tal-vaċċin kontra l-COVID-19 minn Mejju 2022. Preċedentement, [is-Sitt Djalogu dwar il-Politika tas-Sigurtà sar f'Novembru 2021](#) u s-Sitt Djalogu Politiku sar f'Marzu 2022. L-Indoneżja esprimiet interess f'mobbiltà mtejjba meta tidhol fl-UE permezz tal-liberalizzazzjoni tal-viża ta' Schengen għaż-żjarat ta' negozju u turistiċi tal-Indoneżjani. L-Indoneżja u l-UE affermaw mill-ġdid l-impenn tagħhom għas-sovranià, l-indipendenza u l-integrità territorjali tal-Ukrajna, filwaqt li ddeploraw l-aggressjoni mir-Russja. It-tnejn faħħru ż-żjara tal-President Joko Widodo f'Kiev u f'Moska, u appoġġaw [l-Inizjattiva dwar it-Trasport Sikur taż-Żrieragħ u l-Oġġetti tal-Ikel mill-Portijiet Ukreni](#) miftiehma bejn ir-Russja, l-Ukrajna, it-Turkija u n-NU f'Lulju 2022. Huma

ġeddedw l-impenn tagħhom li jsaħħu l-ispirtu tal-multilateralizmu u l-aderenza mad-dritt internazzjonali sabiex jipromwovu l-paċi u l-istabbiltà. Iż-żewġ partijiet qablu li jsegwu sħubija ta' benefiċċji reċiproċi fil-kooperazzjoni tas-sigurtà, inklużi s-sigurtà marittima, l-operazzjonijiet taż-żamma tal-paċi, iċ-ċibersigurtà u l-ġlieda kontra t-terrorizmu.

L-Indoneżja heġġet aktar skambji ta' għarfien u konsultazzjonijiet dwar il-kooperazzjoni fis-sigurtà u d-difiża permezz tal-programmi tal-UE "Titjib tal-Kooperazzjoni fis-Sigurtà fl-Ażja u mal-Ażja" (ESIWA), u "Rotot Marittimi Kritiċi fl-Oċean Indjan" (CRIMARIO). It-tnejn laqgħu l-ippjanar għal eżerċizzju navali kongunt futur u l-fatt li l-Università tad-Difiża Indoneżjana ngħaqdet man-Network tal-Kulleġġ tad-Difiża u s-Sigurtà tal-UE bħala Membru Assoċjat. Il-Kumitat Kongunt ta' Lulju 2022 ħa nota wkoll tal-laqqgħa tal-Grupp ta' Fiddma dwar il-Kummerċ u l-Investment li saret f'April 2022, li indirizzat il-kummerċ u l-investment bilaterali, u kkonferma l-impenn li tithaffef il-ħidma fuq [in-negozjati li għaddejjin għal Ftehim ta' Sħubija Ekonomika Komprensiv bejn l-Indoneżja u l-UE](#).

F'Ġunju 2021, l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ (WTO) [ħarġet dokument](#) dwar it-tilwima dwar il-bijokarburanti dwar iż-żejt tal-palm bejn l-UE u l-Indoneżja. L-Indoneżja fetħet kawża quddiem id-WTO kontra l-UE f'Diċembru 2019, dwar ċerti miżuri li jikkonċernaw iż-żejt tal-palm u l-bijokarburanti bbażati fuq l-għejejjel taż-żejt tal-palm, fejn argumentat li r-restrizzjonijiet tal-UE fuq il-bijokarburanti bbażati fuq iż-żejt tal-palm kienu ingusti u diskriminatorji, u talbet konsultazzjonijiet ta' tilwim fi ħdan id-WTO. Il-konsultazzjonijiet dwar il-miżuri saru fid-19 ta' Frar 2020, iżda peress li naqsu milli jsolvu t-tilwima, f'Marzu 2020 l-Indoneżja talbet lill-Korp għas-Soluzzjoni tat-Tilwim tad-WTO biex iwaqqaf bord biex jeżamina l-kwistjoni. Id-Deciżjoni tad-WTO għadha pendenti u huwa spekulat li se tintlaħaq deciżjoni sa tmim l-2022. Madankollu, l-invażjoni Russa tal-Ukrajna kkawżat skarsezza globali ta' żejt li jista' jittiekel, li jista' jgħin lill-Indoneżja terġa' tikseb is-sehem mis-suq taż-żejt tal-palm fl-UE. Irrispettivament mir-riżultati tad-deciżjoni tad-WTO, l-UE hija ħerqana li tagħti spinta lir-reputazzjoni tagħha u li tiffirma ftehimiet godda, ukoll b'riżultat tal-[kriżi tal-enerġija kkawżata mill-gwerra tal-Ukrajna](#) u hemm spekulazzjoni li jista' jkun hemm żieda fl-importazzjonijiet tal-UE taż-żejt tal-palm fis-snin li ġejjin.

L-UE hija t-tielet l-akbar sieħba kummerċjali tal-Indoneżja, u fl-2020 il-kummerċ totali f'merkanzija ammonta għal EUR 20.6 biljun b'surplus ta' EUR 6.2 biljun favur l-Indoneżja. L-istokks tal-investment dirett barrani (FDI) tal-UE fl-Indonesja ammontaw għal EUR 25.8 biljun.

L-elezzjonijiet presidenzjali, parlamentari u reġjonali tal-Indoneżja saru kollha f'daqqa f'April 2020. Joko Widodo (Jokowi, Partit Demokratiku Indoneżjan) kiseb it-tieni mandat tiegħu, u t-tmexxija u l-popolarità mifruxa tiegħu iffakċjaw sfida bil-kriżi tal-COVID-19. L-amministrazzjoni tat prijorità lill-iżvilupp tal-infrastruttura, bl-assistenza tal-investment barrani u privat. Madankollu, it-tfassil tal-politika ffoka fuq l-irkupru mill-pandemija tal-COVID-19.

L-elezzjoni presidenzjali li jmiss għandha ssir fl-2024. Il-President Jokowi x'aktarx li joħroġ għat-tielet mandat. Kien hemm diversi bidliet fil-kabinett matul is-sena li għaddiet.

Meta l-President Joko Widodo ħabbar il-pjanijiet tiegħu li jibni belt kapitali ġdida, huwa wiegħed metropolis b'teknoloġija avvanzata, ekoloġika u splendenti. Il-futur tal-proġett ta' EUR 30 biljun se jiddependi fuq l-elezzjonijiet ta' Frar 2024. Il-konstruzzjoni ta' Nusantara hija mistennija li tkompli sal-2045, li jikkoincidi maċ-ċentinarju tal-indipendenza tal-Indoneżja. Billi tinsab f'Borneo, din għandha spiża ambjentali sinifikanti f'reġjun magħruf għall-foresti pluvjali u l-fawna selvaġġa vasti tiegħu, inklużi l-orangutans u x-xadini ta' mneħirhom twil. Il-Gvern wiegħed li jqassam mill-ġdid il-ġid u li jippromwovi l-iżvilupp f'partijiet oħra tal-Indoneżja.

Din is-sena l-Indoneżja għandha l-Prezidenza tal-G20. Qed tingħata ħafna attenzjoni lill-qasma bejn il-pajjiżi tal-G20 dwar il-kwistjoni tad-dritt tar-Russja li jkollha sigġu fuq il-mejda tal-G20. Ir-Russja ġiet mistiedna għas-summit ta' Bali f'Novembru 2022, kif kienet ukoll l-Ukrajna. Madankollu, il-President Putin ma attendiex u l-President Zelenskyy attenda permezz ta' link bil-vidjo.

F'Ottubru 2019, il-Parlament adotta riżoluzzjoni dwar il-kodiċi kriminali propost fl-Indoneżja, il fiha esprima tħassib dwar id-dispożizzjonijiet tiegħu dwar il-blasfemija u l-adulterju, kif ukoll tħassib li l-kodiċi l-ġdid se jintuża kontra l-minoranzi u jippermetti diskriminazzjoni abbażi tas-sess, ir-reliġjon u l-orjentazzjoni sesswali. Il-kodiċi l-ġdid propost wassal għal dimostrazzjonijiet fil-pajjiż. Il-Parlament laqa' d-deċiżjoni tal-President Widodo li jipposponi l-adozzjoni tiegħu wara protesti fuq skala kbira li għalihom attendew eluf ta' persuni madwar l-Indoneżja.

D. Il-Myanmar

L-UE ilha sieħba attiva fit-tranzizzjoni demokratika tal-Myanmar u fuq quddiem nett fl-involvement mill-ġdid tal-komunità internazzjonali minn meta l-pajjiż beda jistabbilixxi mill-ġdid id-demokrazija u jinfetaħ għall-bqija tad-dinja fl-2015. Ma hemm l-ebda ftehim qafas formali minħabba għexieren ta' snin ta' sanzjonijiet u iżolament internazzjonali.

Il-Kostituzzjoni tal-Myanmar, miktuba minn gvern militari u adottata b'referendum fl-2008, tirrestringi l-azzjonijiet tal-gvern ċivili u tagħti setgħa eċċezzjonali lill-militar, bħal li tassenzjali 25% tas-siġġijiet fil-parlament u l-kontroll fuq il-ministeri ewlenin responsabbli mis-sigurtà u l-amministrazzjoni territorjali. Il-Myanmar għadu involut fi gwerra ċivili li bdiet fl-1948. F'Ottubru tal-2015 ġie maqbul waqfien mill-ġlied, iżda ħafna gruppi etniċi ribelli għadhom ma ffirmawhx. Wara l-elezzjonijiet tal-2015 kien hemm progress fir-riformi demokratiċi, meta Aung San Suu Kyi ħadet il-karigi ta' konsulent tal-istat, ministru għall-affarijiet barranin u ministru għall-Uffiċċju tal-Prezidenza. L-aktar elezzjonijiet ġenerali riċenti saru fit-8 ta' Novembru 2020. Il-partit fil-gvern, il-Lega Nazzjonali għad-Demokrazija (NLD) ta' Aung San Suu Kyi, rebaħ biżżejjed siġġijiet fil-parlament biex jiforma gvern.

Madankollu, fi Frar 2021, il-militar ħataf il-poter f'kolp ta' stat u żamm f'detenzjoni lil Aung San Suu Kyi, lill-President U Win Myint u personalitajiet għolja oħra mill-NLD b'reazzjoni għall-allegat frodi elettorali. Il-Kap Ġeneral tal-armata Min Aung Hlaing inħatar bħala mexxej tal-ġunta militari. Tressqu akkużi kontra Aung San Suu Kyi u mexxejja ewlenin oħra tal-NLD. L-avvenimenti wasslu għal protesti favur id-demokrazija, u kunflitti mal-armata wasslu għal imwiet u korrimenti serji.

L-UE, flimkien ma' atturi internazzjonali oħra, ħarġet bosta dikjarazzjonijiet dwar il-Myanmar u imponiet sanzjonijiet fuq il-ġunta u entitajiet li huma proprjetà tal-militar. Fi Frar 2021, il-[Kunsill adotta konkluzjonijiet](#) li jikkundannaw il-kolp ta' stat militari u li jappellaw għal tnaqqis tat-tensjoni tal-kriżi, it-tmim tal-istat ta' emerġenza, ir-restawr tal-gvern legittimu u l-ħelsien immedjat ta' dawk detenuti jew arrestati b'konnessjoni mal-kolp ta' stat. F'Marzu, f'April u f'Ġunju 2021, il-Kunsill impona sanzjonijiet fuq l-individwi responsabbli għall-kolp ta' stat militari u estenda s-sanzjonijiet għall-kumpaniji u l-entitajiet ikkontrollati mill-militar.

F'April 2021, il-Viċi President tal-Kummissjoni/Rappreżentant Għoli tal-Unjoni għall-Affarijiet Barranin u l-Politika ta' Sigurtà (VP/RGħ) [ħareġ dikjarazzjoni](#) dwar [il-kunsens b'ħames punti](#) milfuq fil-Laqqgħa tal-Mexxejja tal-ASEAN li saret l-Indoneżja, b'appoġġ għall-Mibgħut Speċjali tal-ASEAN. F'Ottubru 2021, il-VP/RGħ appella lill-Myanmar biex jinvolvi ruħu b'mod kostruttiv mal-ASEAN. Madankollu, il-Myanmar ħareġ stqarrija għall-istampa li fiha ċaħad it-talba tal-Mibgħut Speċjali tal-ASEAN biex jiltaqa' ma' Aung San Suu Kyi. Fi Frar 2022, il-Kunsill approva r-[raba' pakkett ta' sanzjonijiet](#) immirati lejn membri b'kariga għolja u entitajiet tat-Tatmadaw (militari), inkluż il-Myanma Oil and Gas Enterprise.

FI-2020, il-kummerċ totali bejn iż-żewġ sħab ammonta għal EUR 3.1 biljun. Bħala Pajjiż l-Inqas Żviluppat (LDC), il-Myanmar jibbenefika mill-inizjattiva kummerċjali Kollox ħlief Armi (EBA), fil-qafas tal-iskema ġeneralizzata ta' preferenzi (SĠP). Il-Myanmar bħalissa huwa soġġett għal proċedura msejġha impenn imsaħħaħ li tiżgura l-konformità tiegħu mar-rekwiżiti bażiċi tar-Regolament SĠP. L-UE allokat EUR 688 miljun għall-Myanmar għall-perjodu 2014-2020. Minkejja l-kolp ta' stat riċenti, il-Kummissjoni s'issa qagħdet lura milli tintroduċi restrizzjonijiet kummerċjali minħabba l-konsegwenzi għall-popolazzjoni tal-Myanmar u l-impatt limitat fuq il-militar. [Il-Programm Indikattiv Pluriennali 2021-2027 tal-UE](#) huwa bbażat fuq prijoritajiet speċifiċi għall-Myanmar: il-governanza, l-istat tad-dritt, it-tkabbir sostenibbli, l-assistenza lill-persuni spostati, il-Patt Ekoloġiku u l-aġenda diġitali.

Il-pajjiż ra [zieda allarmanti](#) fl-għadd ta' sentenzi tal-mewt irreġistrati mill-kolp ta' stat militari ta' Frar 2021, iżda huwa maħsub li sa Lulju 2022 ma kienet twettqet l-ebda eżekuzzjoni, meta mbagħad il-ġunta militari tal-Myanmar irrappurtat l-eżekuzzjoni ta' erba' rġiel akkużati skont il-Liġi Kontra t-Terroriżmu tal-2014 tal-Myanmar.

Skont iċ-[ċifri tan-NU, minn Mejju 2022](#), l-għadd ta' persuni spostati internament fil-Myanmar laħaq il-miljun. Skont l-aħħar ċifri huwa maħsub li, mindu seħħ il-kolp ta' stat, aktar minn 1 900 persuna nqatlu mill-militar.

Il-Myanmar qiegħed ikollu jiffaċċja eskalazzjoni fit-tensjonijiet interkomunali. F'Awwissu 2020, tkomplet ir-raba' laqqgħa tal-Konferenza dwar il-Paċi tal-Unjoni jew "il-Konferenza ta' Panglong tas-Seklu 21". Il-Konferenza kienet maħsuba biex issolvi kunflitti bejn il-gruppi ta' ribelli militari u etniċi billi tittrasforma Ftehim ta' Waqfien mill-Ġlied Madwar il-Pajjiż kollu f'soluzzjoni deġġiema.

[L-indiċi tad-Demokrazija tal-2021](#) ikklassifika lill-Myanmar fil-166 post minn 167 pajjiż. Jeżistu kwistjonijiet serji tad-drittijiet tal-bniedem, u l-ewwel fosthom hija l-persekuzzjoni tal-persuni Rohingya fl-istat ta' Rakhine. Minn Awwissu 2017, aktar minn 800 000 rifuġjat Rohingya ħarbu lejn il-Bangladesh biex jeħilsu mill-persekuzzjoni fil-

Myanmar. F'Awwissu 2019, eluf ta' rifuġjati rrifjutaw tentattivi ta' ripatrijazzjoni mill-Bangladesh, mill-Myanmar u min-NU minħabba tħassib dwar is-sigurtà. [Il-Parlament ikkundanna l-ksur tad-drittijiet tal-bniedem kontra r-Rohingya fir-riżoluzzjoni tiegħu ta' Settembru 2019](#). Fi Frar 2021, il-Parlament [adotta riżoluzzjoni](#) li tikkundanna bil-qawwa l-kolp ta' stat militari u l-abbuż tad-drittijiet tal-bniedem, filwaqt li appella lill-ġunta biex terġa' tistabbilixxi l-gvern ċivili u għall-ħelsien immedjat ta' dawk kollha detenuti.

F'Ottubru 2021, il-Parlament [adotta riżoluzzjoni](#) li tikkundanna l-ksur tad-drittijiet tal-bniedem, id-diskriminazzjoni li għaddeja kontra l-minoranzi etniċi u l-użu tal-vjolenza mill-ġunta kontra ċ-ċittadini tagħha, kif ukoll l-attakk militari kontra l-professionisti u l-facilitajiet mediċi. Il-Parlament heġġeġ ukoll lill-Myanmar jikkoopera mal-Mibgħut Speċjali tal-ASEAN u stieden lill-Kunsill ikompli jimponi sanzjonijiet immirati kontra dawk responsabbli għall-kolp ta' stat militari ta' Frar 2021.

F'Marzu 2022, il-Parlament għadda [riżoluzzjoni dwar il-Myanmar, sena wara l-kolp ta' stat](#), fejn afferma mill-ġdid il-pożizzjoni tiegħu dwar il-Myanmar. L-UE pprovdiet EUR 1 miljun addizzjonali lill-Mekkaniżmu ta' Investigazzjoni Indipendenti tan-NU għall-Myanmar, grupp stabbilit mill-Kunsill tad-Drittijiet tal-Bniedem tan-NU fl-2018 biex jiġbor evidenza dwar il-ksur tad-drittijiet tal-bniedem.

E. Il-Filippini

Il-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) bejn l-UE u l-Filippini ġie ffirmat fl-2011 u daħal fis-seħħ f'Marzu 2018. L-[ewwel kumitat kongunt](#) iltaqa' fi Brussell fit-28 ta' Jannar 2020 u stabbilixxa sottokumitati speċjalizzati, b'tali mod li jippermettu lill-Filippini u lill-UE jiżviluppaw il-potenzjal sħiħ għall-kooperazzjoni bil-ħsieb li jogħla l-livell tar-relazzjoni bilaterali u jissaħħu r-rabtiet. Barra minn hekk, f'Awwissu 2021, il-Filippini ħadu r-rwol ta' koordinatur tal-ASEAN għar-relazzjonijiet ta' djalogu mal-UE sal-2024.

It-tieni laqgħa tal-kumitat kongunt saret f'April 2022 biex tagħmel rieżami tal-kooperazzjoni bilaterali li għaddeja fl-ambitu tal-FSK. Dwar il-kwistjoni tal-iżviluppi tas-sigurtà reġjonali bħat-tilwima dwar il-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar, l-UE u l-Filippini qablu dwar il-ħtieġa li jintsabu soluzzjonijiet paċifiċi u inklużivi għall-konflitti, filwaqt li jiġu rispettati l-prinċipji tad-dritt internazzjonali u l-Karta tan-NU. Iż-żewġ delegazzjonijiet iddiskutew l-adozzjoni tar-riżoluzzjonijiet rilevanti fis-Sessjoni Speċjali ta' Emergenza tal-Assemblea Ġenerali tan-Nazzjonijiet Uniti dwar l-Ukrajna u fil-Kunsill tad-Drittijiet tal-Bniedem, li kkundannaw l-aggressjoni Russa kontra l-Ukrajna.

L-UE hija donatur sinifikanti għall-Filippini, billi pprovdiet EUR 325 miljun għall-perjodu 2014-2020. L-istat tad-dritt u t-tkabbir inklużiv huma oqsma ta' prijorià. [Il-Programm Indikattiv Pluriennali 2021-2027](#) se jagħti kontinwità għall-kooperazzjoni globali tal-UE. Il-kummerċ bilaterali UE-Filippini fi prodotti fl-2020 ammonta għal EUR 12.3 biljun u l-UE tikklassifika bħala r-raba' l-akbar sieheb kummerċjali tal-Filippini, li jissarraf fi 8.4% tal-kummerċ totali tal-pajjiż fl-2020. In-negożjati dwar FTA UE-Filippini tnedew f'Diċembru 2015 u l-ewwel ċiklu sar f'Mejju 2016. In-negożjati koprew firxa wiesgħa ta' kwistjonijiet, inklużi t-tariffi, l-ostakli mhux tariffarji għall-kummerċ, il-kummerċ fis-servizzi u l-investment, kif ukoll aspetti kummerċjali tal-akkwist pubbliku, il-proprjetà intellettuali, il-kompetizzjoni u l-iżvilupp sostenibbli.

F'Mejju 2016, Rodrigo Duterte rebañ l-elezzjoni presidenzjali u adotta miżuri kontroversjali kontra t-traffikar tad-drogi b'ordnijiet ta' "spara biex toqtol" li wasslu għal ksur tad-drittijiet tal-bniedem. Duterte biddel id-direzzjoni tal-politika barranija tal-Filippini billi bena alleanza ġdida mar-Russja u ċ-Ċina, minkejja l-kontroversja dwar il-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar peress li l-Filippini huwa wieħed mill-istati pretendenti tal-ASEAN f'din il-kontroversja. L-UE appoġġat il-Proċess ta' Paċi ta' Mindanao matul is-snin u laqgħet it-twettiq paċifiku tar-referendum fil-bidu tal-2019.

L-UE qiegħda titfasseb dejjem aktar dwar il-ksur tad-drittijiet tal-bniedem, b'mod partikolari l-qtil ekstraġudizzjarju relatat mal-"ġlieda kontra d-droga" u l-Abbozz ta' Ligi Kontra t-Terroriżmu li għadda f'Lulju 2020. Billi l-Filippini ilhom jibbenefikaw mill-iskema ta' preferenzi kummerċjali SĠP+ tal-UE minn Diċembru 2014, l-UE fakkret lill-pajjiż dwar l-impenn tiegħu li jirratifika u jimplimenta 27 konvenzjoni internazzjonali ta' qofol dwar id-drittijiet tal-bniedem u tax-xogħol, hekk kif iddikjarat fil-Ftehim SĠP+.

F'riżoluzzjoni ta' Settembru 2020, il-Parlament heġġeġ lill-UE u lill-Istati Membri biex minnufih jagħtu bidu għal passi proċedurali, li potenzjalment iwasslu għas-sospensjoni temporanja tal-preferenzi tal-SĠP+. Għalissa, ma kienx hemm segwitu ulterjuri għal din it-talba.

F'Mejju 2020 saru l-elezzjonijiet presidenzjali. Il-President il-ġdid tal-Filippini huwa Ferdinand "Bongbong" Marcos u l-Viċi President tiegħu, Sara Duterte, hija t-tifla tal-mexxej li għadu kif temm il-kariga. Fid-diskors ta' inawgurazzjoni tiegħu fit-30 ta' Ġunju 2022, il-President Ferdinand Marcos wiegħed li jagħti prijorità lill-għanijiet ta' politika fuq terminu qasir dwar l-agrikoltura, l-infrastruttura u l-investiment. Fl-istess ħin, il-kompetizzjoni bejn il-Ġappun u ċ-Ċina biex jagħtu appoġġ għall-pjanijiet ambizzjużi għal ferroviji ġodda x'aktarx li tintensifika. Għall-kuntrarju ta' Duterte, Marcos beħsiebu jsegwi diplomazija aktar ibbilanċjata bejn Beijing u Washington. Il-President Ferdinand Marcos huwa mistenni jipparteċipa fis-summit UE-ASEAN fi Brussell f'Diċembru 2022.

[Il-Parlament adotta riżoluzzjoni fi Frar 2022](#) li tikkundanna bil-qawwa l-eluf ta' każijiet ta' qtil ekstraġudizzjarju u ksur serju ieħor tad-drittijiet tal-bniedem relatati mal-gwerra tal-President Rodrigo Duterte kontra d-drogi. Il-membri tal-Parlament ikkundannaw ukoll kull intimidazzjoni u vjolenza kontra dawk li jfittxu li jikxfu allegazzjonijiet ta' abbużi bħal dawn fil-pajjiż. Il-[membri Parlamentari tal-ASEAN għad-Drittijiet tal-Bniedem](#) appellaw ukoll għall-ħelsien immedjat u mingħajr kundizzjonijiet tas-Senatur Filippina Leila De Lima, li kienet waħda milli l-aktar ikkritikat lill-ex President Duterte bil-qawwa.

F. Il-Vjetnam

Ir-relazzjonijiet UE-Vjetnam huma bbażati fuq il-ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni adottat fl-2016. Ġie allokat total ta' EUR 400 miljun għall-perjodu 2014-2020, b'enfasi fuq il-governanza tajba, l-enerġija u t-tibdil fil-klima, speċjalment fid-Delta ta' Mekong. Il-[Programm Indikattiv Pluriennali 2021-2027 tal-UE](#) għall-Vjetnam jindirizza kwistjonijiet kruċjali u oqsma fundamentali għall-pajjiż.

L-UE u l-Vjetnam iffirmaw FTA u ftehim ta' protezzjoni tal-investiment (IPA) f'Ġunju 2019. Il-Parlament sussegwentement ta l-approvazzjoni tiegħu għaž-żewġ ftehimiet fi Frar 2020 u l-FTA daħal fis-seħħ f'Awwissu 2020. L-FTA jinvolvi l-

eliminazzjoni immedjata ta' 65% tat-tariffi fuq l-esportazzjonijiet tal-UE lejn il-Vjetnam u 71% tad-dazji fuq l-importazzjonijiet mill-Vjetnam. Il-Kumitat tal-Parlament Ewropew għall-Kummerċ Internazzjonali jsegwi l-implimentazzjoni tal-FTA. L-IPA se jidhol fis-seħħ meta jiġi ratifikat mill-Istati Membri kollha tal-UE.

Il-kummerċ fil-prodotti bejn l-UE u l-Vjetnam ammonta għal EUR 43.2 biljun fl-2020 u l-istokk tal-investment dirett barrani tal-UE fil-Vjetnam kien ta' EUR 6.1 biljun fl-2019.

F'Ottubru 2019, l-UE u l-Vjetnam iffirmaw Ftehim Qafas ta' Partecipazzjoni biex tiġi stabbilita bażi ġuridika għall-partecipazzjoni tal-Vjetnam f'operazzjonijiet tal-UE ta' ġestjoni ta' krizijiet.

Is-sitwazzjoni ġenerali tad-drittijiet tal-bniedem fil-Vjetnam qed tiddeterjora, tendenza li marret għall-agħar minhabba l-pandemija tal-COVID-19. L-istess jgħodd għal-libertà tal-espressjoni fil-pajjiż, u kien hemm żieda fir-repressjonijiet kontra dawk li ma jaqblux u fl-għadd ta' arresti għal attivitajiet "antistatali". Fl-2020, għexieren ta' persuni ġew imħarrka għall-attivizmu u ġew arrestati ġurnalisti, filwaqt li s-sentenzi ta' ħabs skont il-liġijiet tas-sigurtà nazzjonali żdiedu. Il-Vjetnam huwa stat komunista b'partit wieħed mingħajr ebda libertà politika. F'Mejju 2021, f'nofs il-pandemija tal-COVID-19, il-pajjiż organizza elezzjonijiet legiżlattivi għall-15-il Assemblea Nazzjonali u l-Kunsilli tal-Poplu fil-livell lokali. Il-Partit Komunista Vjetnamiż (VCP) rebaħ l-elezzjonijiet u żamm kontroll sħiħ fuq il-media u l-proċess elettorali, filwaqt li l-ebda aġenzija indipendenti ma ssorveljat il-proċess elettorali. Il-proċess elettorali kollu kemm hu kkontrollat mill-istat elimina 64 minn 75 kandidat awtonominati u ra żewġ kandidati indipendenti arrestati.

Il-Vjetnam huwa wieħed mill-aktar eżempji ta' pajjiż li għamel suċċess fit-tranzizzjoni minn sistema ekonomika komunista li ma rnexxiex għal ekonomija miftuħa u orjentata lejn is-suq. Huwa wieħed mill-pajjiżi li l-aktar qegħdin jiżviluppaw malajr fir-reġjun tal-ASEAN, u rreġistra medja ta' rata ta' tkabbir tal-PDG ta' madwar 7% bejn l-2010 u l-2020.

F'Jannar 2021, il-[Parlament adotta riżoluzzjoni](#) dwar il-Vjetnam li tappella għall-ħelsien immedjat u mingħajr kundizzjonijiet tad-difensuri tad-drittijiet tal-bniedem u tal-ġurnalisti kollha, u li tikkundanna l-abbuż ta' dispożizzjonijiet legali ripressivi li jirrestringu d-drittijiet u l-libertajiet fundamentali. Ir-riżoluzzjoni appellat ukoll lill-gvern biex jippermetti lill-mezzi tal-media indipendenti jiffunzjonaw u appellat għall-istabbiliment ta' mekkanizmu indipendenti għall-monitoraġġ tad-drittijiet tal-bniedem. Fl-2021, il-Vjetnam kien ikklassifikat fil-175 post minn 180 pajjiż fl-[Indiċi Dinji tal-Libertà tal-Istampa](#);

Il-mexxej tal-Partit Komunista tal-Vjetnam Nguyễn Phú Trọng, li ilu fil-kariga għal aktar minn għaxar snin, żviluppa politika stretta kontra l-korruzzjoni. F'Ġunju 2022, il-ministru tas-saħħa tal-pajjiż Nguyễn Thanh Long u s-Sindku ta' Hanoi Chu Ngọc Anh tkeċċew u ġew arrestati fuq allegazzjonijiet ta' frodi ta' EUR 169 miljun li jinvolvu kits għall-ittestjar tal-COVID-19. Ġew arrestati wkoll uffiċjali għolja oħrajn. Il-pożizzjoni tal-Vjetnam tġiebet b'aktar minn 30 post fl-[Indiċi dwar il-Perċezzjoni tal-Korruzzjoni tal-2021](#) ta' Transparency International, fejn tinsab fis-87 post minn 180 pajjiż.

G. It-Tajlandja

Is-sħubija bejn l-UE u t-Tajlandja hija bbażata fuq il-ftehim qafas tal-1980 u l-kooperazzjoni bejn l-UE u t-Tajlandja hija bbażata fuq il-ftehim ta' Kooperazzjoni UE-ASEAN tal-1980. Il-partijiet lestew in-negożjati għal Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) f'Marzu 2013, iżda dan twaqqaf b'segwitu tal-kolp ta' stat militari fl-2014.

Fit-2 ta' Settembru 2022, l-UE u t-Tajlandja ffinalizzaw it-test tal-FSK UE-Tajlandja, u għalqu l-proċess tan-negożjati. Il-FSK ser isaħħaħ id-djalogu politiku u l-kooperazzjoni f'għadd wiesa' ta' oqsma ta' politika, inkluż l-ambjent, l-enerġija, it-tibdil fil-klima, it-trasport, ix-xjenza u t-teknoloġija, il-kummerċ, l-impjiegi u l-affarijiet soċjali, id-drittijiet tal-bniedem, l-edukazzjoni, l-agrikoltura, in-nonproliferazzjoni, il-ġlieda kontra t-terroriżmu, il-ġlieda kontra l-korruzzjoni u l-kriminalità organizzata, kif ukoll il-migrazzjoni u l-kultura.

Sadanittant, qegħdin jittieħdu wkoll passi biex jitkomplew in-negożjati dwar FTA UE-Tajlandja ambizzjuż u komprensiv. In-negożjati tkomplew f'Awwissu 2021, wara l-kollass tat-taħditiet fl-2014, b'segwitu tal-kolp ta' stat militari. L-UE hija wieħed mill-akbar swieq ta' esportazzjoni tat-Tajlandja, u t-Tajlandja hija wieħed mis-sħab kummerċjali prinċipali tal-UE fir-reġjun tal-ASEAN. Fl-2020, il-kummerċ bilaterali ammonta għal EUR 29 biljun. Il-Ministru għall-Kummerċ tat-Tajlandja u l-kontropartijiet tal-UE reġgħu bdew it-taħditiet kummerċjali f'Ġunju 2021.

Mill-2014, il-militar rażżan l-oppożizzjoni billi impona l-liġi marzjali, filwaqt li kien hemm rapporti ta' abbużi tad-drittijiet tal-bniedem. Ir-Re Maha Vajiralongkorn ġie inkurunat f'Mejju 2019. Il-partit favur il-militar rebaħ l-elezzjoni ġenerali f'Marzu 2019, fost allegazzjonijiet ta' manipulazzjoni. Prayuth Chan-ocha, li diġà kien Prim Ministru mill-2014 sal-2019 taħt il-Kunsill Nazzjonali għall-Paċi u l-Ordni (NCPO), reġa' nħatar Prim Ministru f'Ġunju 2019. Minkejja li t-tmexxija tal-ġunta uffiċjalment spiċċat f'Lulju 2019, il-militar għad għandu influwenza fuq il-gvern.

Il-[Qorti Kostituzzjonali](#) Tajlandiża kienet preċedentement iddeċidiet li tissospendi lill-Prim Ministru Prayuth Chan-ocha mill-kariga, peress li allegatament kien qabeż il-limiti tal-mandat tiegħu, tmien snin wara li ħa l-poter f'kolp ta' stat fl-2014. Madankollu, [id-deċiżjoni finali tat-30 ta' Settembru 2022 mill-Qorti Kostituzzjonali](#) ddeċidiet li l-Prim Ministru Prayuth Chan-ocha ma kienx eżawrixxa l-limitu tat-terminu ta' tmien snin fil-kariga.

Il-protesti Tajlandiżi kontra l-gvern tal-militar inkludew talbiet għar-riforma tal-monarkija Tajlandiża. Fi Frar 2020, l-ewwel mewġa ta' protesti bdiet b'reazzjoni għad-deċiżjoni tal-Qorti Kostituzzjonali li xxolji l-Future Forward Party, partit tal-oppożizzjoni popolari fost iż-żgħażaġħ, li kiseb it-tielet l-akbar għadd ta' sigġijiet fil-Kamra tar-Rappreżentanti wara l-elezzjonijiet f'Marzu 2019. Il-Gvern Tajlandiż iddikjara stat ta' emerġenza f'Ottubru 2020, u b'hekk irriżerva d-dritt li jimponi curfew u l-liġi marzjali. F'Settembru 2021, il-Gvern Tajlandiż estenda l-istat ta' emerġenza, għall-erbatax-il darba konsekuttiva, sal-aħħar ta' Novembru 2021. Minkejja l-għadd kbir ta' infezzjonijiet tal-COVID-19, fil-11 ta' Ottubru 2021, il-Prim Ministru Tajlandiż ħabbar pjanijiet biex, f'Novembru 2021, jerga' jiftaħ il-pajjiż għal viżitaturi mlaqqma minn pajjiżi speċifiċi. Għalkemm l-estensjoni tal-istat ta' emerġenza u l-għadd dejjem jikber ta'

prosekuzzjonijiet tal-*lèse-majesté* kontra d-dimostranti naqqsu r-ritmu tal-protesti, il-moviment immexxi mill-istudenti qed ikompli jimmobilizza perjodikament.

F'Jannar 2020 f'Kuala Lumpur, it-Tajlandja uffiċjalment nediet proċess ta' paċi ma' gruppi ribelli fil-provinċji tan-Nofsinhar b'maġġoranza Musulmana. In-negozjati saru b'medjazzjoni mill-Malaġja. Minkejja d-dikjarazzjoni ta' waqfien mill-ġlied f'April 2020, xorta kien hemm xi attackki bil-bombi fl-2021 u fl-2022.

F'Settembru 2021, il-Parlament Tajlandiż ta l-approvazzjoni inizjali għal abbozz ta' liġi dwar il-protezzjoni u t-trażżin tat-tortura u l-għajbien furzat, wara li dewwem l-introduzzjoni tal-liġi għal 14-il sena wara l-iffirmar mit-Tajlandja, fl-2007, tal-Konvenzjoni kontra t-Tortura u Trattament jew Kastig Krudili, Inuman u Degradanti Oħra. Il-Parlament adotta riżoluzzjonijiet dwar id-drittijiet tal-bniedem, il-ħaddiema migranti u d-drittijiet tal-ħaddiema fit-Tajlandja.

H. Il-Kambodja

Ir-relazzjonijiet tal-UE mal-Kambodja jmorru lura għall-Ftehim ta' Kooperazzjoni tal-1977. L-UE hija l-akbar donatur tal-pajjiż, billi allokat EUR 410 miljun għall-perjodu 2014-2020, għat-titjib tal-governanza u tal-istat tad-dritt, kif ukoll għat-Tribunal tal-Khmer Rouge. Il-[Programm Indikattiv Pluriennali 2021-2027 tal-UE għall-Kambodja](#) jipprovdi USD 510 miljun f'għajjnuna għall-Kambodja biex jgħin lill-pajjiż jagħti spinta lill-iżvilupp ekonomiku tiegħu. Fl-2020, il-kummerċ totali fi prodotti bejn iż-żewġ sħab ammonta għal EUR 4.3 biljun. L-UE hija t-tielet l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Kambodja, wara ċ-Ċina u l-Istati Uniti, u tirrappreżenta 10.6% tal-kummerċ totali tal-pajjiż.

Snin ta' gwerra ċivili għamlu lill-Kambodja wieħed mill-aktar stati foqra fix-Xlokk tal-Ażja. Wara l-Ftehimiet ta' Paċi ta' Pariġi tal-1991, fl-1993 il-Kambodja adottat kostituzzjoni li ħejjiet il-pedamenti għal stat demokratiku liberali b'diversi partiti. Fi Frar 2018, il-Kunsill adotta konkluzjonijiet dwar il-Kambodja fid-dawl tal-iżviluppi politiċi u d-deterjorament kontinwu tad-demokrazija.

Il-Prim Ministru Hun Sen u l-Partit Popolari tal-Kambodja (CPP) tiegħu rebħu l-elezzjoni ġenerali f'Lulju 2018, iżda l-oppożizzjoni sostniet li l-proċess elettorali la kien ħieles u lanqas ġust. Il-mexxej tal-oppożizzjoni tal-Partit tas-Salvataġġ Nazzjonali tal-Kambodja (CNRP), Kem Sokha, ġie arrestat f'Settembru 2017 u l-eks mexxej tas-CNRP Sam Rainsy ilu f'eżilju impost minnu nnifsu mill-2015. Is-CNRP ġie xolt f'Novembru 2017. F'Marzu 2021, Qorti Muniċipali ta' Phnom Penh ikkundannat lil Sam Rainsy għal 25 sena ħabs fuq allegat komplott biex iwaqqa' l-gvern tal-Prim Ministru Hun Sen. Hija pprojbitu wkoll milli jivvota u milli jikkontesta elezzjoni. Tmien eks politiċi oħra tas-CNRP ingħataw sentenzi ta' ħabs twal *in absentia*.

Fi Frar 2020, il-Kummissjoni ddeċidiet li tirtira parti mill-preferenzi tariffarji mogħtija lill-Kambodja taħt l-iskema kummerċjali tal-EBA minħabba l-ksur serju u sistematiku tal-prinċipji tad-drittijiet tal-bniedem minquxa fil-Patt Internazzjonali dwar id-Drittijiet Ċivili u Politiċi. Ir-regolament rilevanti daħal fis-seħħ f'Awwissu 2020. L-ekonomija tal-Kambodja tiddependi fuq l-għajjnuna internazzjonali u fuq l-esportazzjonijiet tal-ħwejjeġ u hija sensitiva ħafna għall-kostijiet tax-xogħol. L-irtirar tal-preferenzi tariffarji u s-sostituzzjoni tagħhom b'tariffi standard tal-UE jaffettwa prinċipalment il-prodotti tal-

ħwejjeġ u taż-żraben. L-irtirar jammonta għal madwar wieħed minn kull ħamsa tal-valur tal-esportazzjonijiet annwali tal-Kambodja lejn l-UE, jew għal EUR 1 biljun.

F'[Settembru 2017, il-Parlament adotta riżoluzzjoni](#) li tappella lill-Gvern tal-Kambodja biex itemm il-prosekuzzjoni politikament motivata ta' Kem Sokha. F'[Settembru 2018, huwa adotta t-tieni riżoluzzjoni](#) li tappella biex jitwaqqgħu l-akkużi kollha kontra Kem Sokha.

F'Marzu 2021, il-Parlament adotta [riżoluzzjoni](#) li tikkundanna l-ksur dejjem jikber tad-drittijiet tal-bniedem fil-Kambodja u r-ripressjoni mwettqa taħt l-iskuża tal-protezzjoni mill-COVID-19. Huwa appella lill-forzi tas-sigurtà biex iżommu lura minn forza żejda u bla bżonn kontra dimostranti paċifiċi u biex iwaqqfu kull forma ta' fastidju, inkluż il-fastidju ġudizzjarju.

Fi Frar 2022, il-gvern ippospona d-dħul fis-seħħ ta' "gateway tal-internet nazzjonali" kontroversjali, li kienet se tgħaddi t-traffiku kollu tal-internet fil-pajjiż minn firewall tat-tip Ċiniż. Il-Gvern waħhal fid-dewmien relatat mal-pandemija għall-posponiment u ċaħad li huwa kien influwenzat minn kritika severa minn avukati tal-libertà tal-kelma.

Qorti tal-Kambodja kkundannat 20 politiku u attivist tal-oppożizzjoni fi proċess [deskritt minn Human Rights Watch](#) bħala "persekuzzjoni". Dawk ikkundannati fis-sentenza ta' Marzu 2022 jinkludu l-mexxejja tal-oppożizzjoni eżiljati Sam Rainsy, Eng Chai Eang, Mu Sochua u oħrajn. [Il-Parlament Ewropew appella sabiex l-akkużi jiġu annullati mingħajr kundizzjonijiet](#). Il-Parlament adotta [riżoluzzjoni f'Mejju 2022 dwar ir-repressjoni kontinwa tal-oppożizzjoni politika fil-Kambodja](#).

I. Singapore

L-UE u Singapore jikkooperaw mill-qrib ħafna fl-oqsma tan-negozju, ix-xjenza u t-teknoloġija. Fi' Frar 2019, l-UE u Singapore rratifikaw tliet ftehimiet ta' "ġenerazzjoni ġdida": il-Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni UE-Singapore (EUSPCA), il-Ftehim ta' Kummerċ Fieles UE-Singapore (EUSFTA) u l-IPA UE-Singapore (EUSIPA). L-FTA ma' Singapore daħal fis-seħħ f'Novembru 2019. Dawn il-ftehimiet huma mfassla biex jagħtu spinta lir-rabtiet politiċi, ekonomiċi u kummerċjali u se jnaqqsu b'mod sinifikanti d-dazji doganali. L-ostakli tekniċi u nontariffarji għall-kummerċ ta' prodotti qegħdin jitneħħew f'firxa kbira ta' setturi.

Fl-2021, il-kummerċ tal-prodotti bejn l-UE u Singapore laħaq EUR 42.9 biljun, żieda ta' 4.5% mill-2020. L-esportazzjonijiet tal-UE lejn Singapore ammontaw għal EUR 27.3 biljun, filwaqt li l-importazzjonijiet minn Singapore ammontaw għal EUR 15.6 biljun. Singapore kklassifika globalment bħala l-20 l-akbar sieħeb kummerċjali ta' prodotti tal-UE fl-2021. Il-kummerċ fis-servizzi bejn l-UE u Singapore ammonta għal EUR 50.3 biljun fl-2020, u kklassifika lil Singapore bħala l-ħames l-akbar sieħeb tal-UE għall-kummerċ fis-servizzi. Il-kummerċ totali bejn l-UE u Singapore, inklużi kemm il-prodotti kif ukoll is-servizzi, laħaq EUR 91 biljun fl-2020, u kklassifika lil Singapore bħala l-akbar sieħeb kummerċjali tal-UE fl-ASEAN u l-11-il akbar sieħeb kummerċjali tagħha fid-dinja.

Singapore jibqa' destinazzjoni importanti għall-IDB mill-UE. Fl-aħħar tal-2020, il-kummerċ tal-prodotti bejn l-UE u Singapore laħaq EUR 255.6 biljun, żieda ta' 15.4% mill-2019. Singapore kklassifika globalment bħala s-seba' l-akbar destinazzjoni tal-UE

għall-istokks tal-IDB u l-akbar destinazzjoni ta' investiment fl-ASEAN. Min-naħa l-oħra, l-istokkijiet tal-IDB miżmuma minn Singapore fl-UE ammontaw għal EUR 150 biljun fl-2020, żieda sinifikanti ta' 26.6 % meta mqabbla mal-2019. Fil-bidu ta' Diċembru 2021, l-UE u Singapore kellhom taħditiet dwar it-tiżni tal-kummerċ diġitali bilaterali, inkluż l-avvanz ta' sħubija diġitali komprensiva bejn l-UE u Singapore u t-tiżni tal-kooperazzjoni dwar l-intelligenza artifiċjali u l-governanza tad-data.

Singapore kellu l-elezzjonijiet ġenerali f'Lulju 2020. Lee Hsien Loong, tal-Partit ta' Azzjoni Popolari (PAP), rebaħ 83 mit-93 sigġu fil-Parlament, filwaqt li l-akbar grupp tal-oppożizzjoni, il-Partit tal-Ħaddiema, kellu l-aħjar riżultat tiegħu s'issa u rebaħ 10 sigġijiet. Il-PAP qatt ma tilef elezzjoni u ilu mill-1959 imexxi l-Istat-Belt. Il-Prim Ministru Lee Hsien Loong ilu li stqarr li se jgħaddi l-poter qabel ma jagħlaq 70 sena fl-2022. F'April 2021, id-Deputat Prim Ministru Heng Swee Keat, li nħatar bħala s-suċċessur ta' Lee Hsien Loong, ħabbar id-deċiżjoni tiegħu li jwarrab. Lawrence Wong sar il-kap il-ġdid tal-PAP fil-gvern u konsegwentement il-Viċi Prim Ministru, u suppost se jieħu post il-Prim Ministru Lee Hsien Loong fl-elezzjoni ġenerali li jmiss li hija skedata għall-2025.

Il-prijorità tal-Prim Ministru Lee Hsien Loong kienet li jindirizza l-pandemija tal-COVID-19, l-isfidi ekonomiċi tagħha u l-irkupru tal-pajjiż. F'Ottubru 2021, il-gvern ħabbar li l-pajjiż kien se jiftaħ, minn dak ix-xahar 'il quddiem, għal vjaġġar mingħajr kwarantana għal persuni mlaqqma għalkollox minn tmien pajjiżi, inklużi xi pajjiżi tal-UE.

F'Ottubru 2021 ukoll, il-Parlament ta' Singapore għadda l-Att dwar l-Interferenza Barranija (Kontromiżuri), bil-għan li jindirizza l-indiżni barrani fil-politika domestika. Filwaqt li jappoġġa l-ħidma tas-soċjetà ċivili, il-Parlament Ewropew appella għall-abolizzjoni tal-piena tal-mewt.

F'Ġunju 2022, il-Ministru tal-Finanzi u l-Viċi PM Lawrence Wong ħabbru pakkett ta' appoġġ ta' USD 1.1 biljun biex jittaffew il-pressjonijiet tal-għoli tal-ħajja. Wong iddikjara li l-miżura kienet tffasslet b'mod speċjali biex tgħin lill-gruppi b'introjtu baxx, peress li Singapore qed isofri minn inflazzjoni għolja. Il-fatturi ewlenin wara ż-żieda fil-prezzijiet jinkludu t-tfixkil fil-ktajjen tal-provvista globali, il-prezzijiet għoljin tal-komoditajiet u l-invażjoni tal-Ukrajna mir-Russja. Minn Ottubru 2021 Singapor issikka l-politika monetarja tiegħu tliet darbiet.

J. Il-Brunei

Is-Sultan tal-Brunei, Hassanal Bolkiah, imexxi l-istat, iżda huwa l-Prinċep Billah Bolkiah le jassumi r-responsabbiltajiet. Il-liberalizzazzjoni politika ma teżistix. Il-kodiċi penali ġie riformat fl-2014 biex jinkorpora approċċ ibbażat fuq ix-Xarija. F'April 2019, ġie stabbilit kodiċi penali biex jiġu imposti forom ġodda ta' kastigi li jinkludu l-mewt bit-tħaġġir għar-relazzjonijiet omoesswali u għall-adulterju, u l-amputazzjoni tad-dirgħajn u r-riglejn f'każ ta' serq. Wara protesti internazzjonali, il-Brunei estenda l-moratorju fuq il-piena tal-mewt.

L-UE qiegħda ttejjeb b'mod attiv ir-relazzjonijiet tagħha mal-Brunei, iżda ma jeżisti l-ebda ftehim qafas. Ftehim ta' Sħubija u Kooperazzjoni (FSK) UE-Brunei jinsab fil-proċess li jiġi nneozjat u ser ikopri firxa ta' oqsma politiċi u ekonomiċi. Fl-2020, il-kummerċ totali tal-prodotti bejn il-Brunei u l-UE kien ta' EUR 153 miljun, b'surplus ta'

EUR 142 miljun favur l-UE. Il-kummerċ bejn l-UE u l-Brunei huwa prinċipalment fil-makkinarju, il-vetturi bil-mutur u s-sustanzi kimiċi.

Ir-relazzjonijiet bejn l-UE u l-Brunei huma ttrattati prinċipalment permezz tal-ASEAN, li l-Brunei assumu r-rwol ta' president tagħha fl-2021 bit-tema "We Care, We Prepare, We Prosper" (Nieħdu Heiebb, Inhejju, Nipprosperixxu). F'Awwissu 2021, il-Viċi Ministru għall-Affarijiet Barranin tal-Brunei Erywan Yusof inġat Mibgħut Speċjali tal-ASEAN għall-Myanmar, biex jaġixxi bħala medjatur mal-ġunta tal-Myanmar.

Li-[Parlament għadda riżoluzzjoni f'April 2019 li fiha kkundanna bil-qawwa d-dħul fis-seħħ tal-Kodiċi Penali tax-Xarija](#). Huwa tenna l-kundanna tiegħu għall-piena tal-mewt u ssottolinja li d-dispożizzjonijiet tal-Kodiċi Penali tax-Xarija jiksru l-obbligi tal-Brunei skont id-dritt internazzjonali dwar id-drittijiet tal-bniedem.

Fl-2022 it-tensjonijiet bejn iċ-Ċina u l-pretendenti tax-Xlokk tal-Ażja fit-tilwim territorjali tal-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar żdiedu. Għalkemm il-Brunei s'issa kien sieket, huwa għamel l-ewwel dikjarazzjoni unilaterali tiegħu dwar il-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar f'Lulju 2022, bħala pajjiż bi pretensjonijiet konkorrenti. Madankollu, il-politika tal-Brunei tevita approċċ konfrontazzjonali maċ-Ċina dwar it-tilwima dwar il-Baħar taċ-Ċina tan-Nofsinhar, billi jibża' li jagħmel ħsara lir-rabtiet ekonomiċi bilaterali.

Is-Sultan tal-Brunei ħabbar bidla bikrija tal-ministri f'Ġunju 2022. Is-Sultan żamm il-kariga ta' Prim Ministru, flimkien mal-portafolli tad-difiża, tal-affarijiet barranin, u tal-finanzi u tal-ekonomija. Għall-ewwel darba, mara nġatret bħala ministru (għall-edukazzjoni).

K. Il-Laos

Ir-relazzjonijiet UE-Laos huma bbażati fuq il-Ftehim ta' Kooperazzjoni tal-1997. L-UE pprovdiet aktar minn EUR 500 miljun għall-perjodu 2016-2020, u qiegħda tappoġġa t-tmien Pjan Nazzjonali ta' Żvilupp Soċjoekonomiku tal-Laos, li ffoka fuq il-kisba ta' tkabbir ekonomiku għoli bil-mira ġenerali li l-pajjiż joħroġ mill-istatus ta' pajjiż l-inqas żviluppat sal-2020. F'Marzu 2021, l-UE, fi sħubija mal-Organizzazzjoni Dinjija tas-Saħħa, iprovdiet EUR 2.8 miljun għas-sistema tas-saħħa tal-Laos biex issaħħaħ il-kapaċità tagħha għat-tnejjija u biex twieġeb għall-COVID-19 u għal pandemiji oħrajn.

F'Ottubru 2021, il-pajjiż nieda l-ewwel pjattaforma nazzjonali tiegħu għat-tagħlim u l-apprendiment diġitali, bis-saħħa tal-appoġġ tal-UE, l-UNICEF u s-Sħubija Globali għall-Edukazzjoni, biex jiffacilita t-tagħlim mill-bogħod għall-istudenti u l-għalliema matul il-pandemija tal-COVID-19. Il-[Programm Indikattiv Pluriennali 2021-2027 tal-UE għal-Laos](#) jipprevedi allokkazzjoni indikattiva totali ta' EUR 83 miljun għall-ewwel fażi ta' 2021-2024.

L-UE hija r-raba' l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Kambodja (wara t-Tajlandja, iċ-Ċina u l-Vjetnam), u tirrappreżenta 3.6% tal-kummerċ totali tal-pajjiż. Il-kummerċ totali bejn l-UE u l-Laos ammonta għal EUR 436 miljun fl-2020. Minkejja r-riformi ekonomiċi, il-pajjiż għadu fqir u jiddependi fuq l-għajnuna internazzjonali. Bħala wieħed mill-pajjiżi l-inqas żviluppati, il-Laos jibbenefika mill-iskema kummerċjali Kollox ħlief Armi.

Il-Laos huwa stat b'partit wieħed. Il-Partit Rivoluzzjonarju tal-Poplu tal-Laos (LPRP), li ilu fil-poter minn tmiem il-gwerra ċivili fl-1975, imexxi l-pajjiż b'id tal-ħadid, u ma jħalli lil ebda oppożizzjoni tiqafu. Fi Frar 2021 il-Laos kellu elezzjonijiet parlamentari għad-

disa' Assemblea Nazzjonali tiegħu, magħmula minn 164 sigġu, li 158 minnhom marru għand l-LPRP fil-gvern u sitta tiegħu minn kandidati indipendenti. F'Marzu 2021, matul il-ftuħ tal-Assemblea Nazzjonali, il-Laos tella' lill-President tiegħu, Thongloun Sisoulith, is-Segretarju Ġenerali tal-LPRP fil-gvern, li qabel kien serva bħala Prim Ministru minn April 2016.

Il-Laos qiegħed japprofondixxi r-relazzjonijiet tiegħu maċ-Ċina u mal-ASEAN, filwaqt li qiegħed jipprova jattira investiment akbar. Ir-riformi ekonomiċi wasslu għal tkabbir ekonomiku sostnut ta' aktar minn 7% mill-2014. Il-pandemija tal-COVID-19 ġabet magħha sfidi ġodda għal din l-aġenda u affettwat b'mod gravi t-tkabbir ekonomiku, li naqas għal medda stmata ta' bejn -0.6% u -2.4% fl-2020.

L-UE tiddedika importanza partikolari għas-sitwazzjoni tad-drittijiet tal-bniedem, inkluża l-qagħda diffiċli tan-nies spostati minħabba l-bini ta' digi enormi fuq ix-xmara Mekong. Fil-bidu ta' Diċembru 2021, bi spiża ta' kważi terz tal-PDG annwali tal-Laos, infetħet linja ferrovjarja ġdida ta' 414-il kilometru li tgħaqqad liċ-Ċina mal-belt kapitali Vientiane bħala parti mill-Inizjattiva "Belt and Road" ta' Beijing.

Fil-Konferenzi tal-Organizzazzjoni Dinjija tax-Xogħol f'Ġinevra, l-UE appellat lil-Laos biex jindirizza l-kwistjoni tal-isfruttament sesswali tat-tfal. F'Lulju 2022, l-UE qajmet tħassib dwar in-nuqqas ta' progress fl-indirizzar tal-ksur tad-drittijiet tal-bniedem li ilu għaddej fil-Laos u heġġet lill-awtoritajiet jikkonformaw mal-obbligi tal-pajjiż fir-rigward tad-drittijiet tal-bniedem skont il-Federazzjoni Internazzjonali għad-Drittijiet tal-Bniedem (FIDH) u l-organizzazzjoni membru tiegħu, il-Moviment tal-Laos. Iż-żewġ organizzazzjonijiet ħarġu dokument informattiv u analitiku li jipprovdi sommarju tal-iżviluppi tad-drittijiet tal-bniedem fil-Laos. I-aktar [djalogu dwar id-drittijiet tal-bniedem UE-Laos](#) riċenti sar f'Lulju 2022;

L. Il-Malażja

F'Diċembru 2015, l-UE u l-Malażja kkonkludew in-negozjati dwar ftehim ta' sħubija u kooperazzjoni (FSK). F'April 2012, wara seba' ċikli ta' negozjati, in-negozjati ta' FTA UE-Malażja ġew sospiżi fuq talba tal-Malażja. F'Marzu 2017, il-Kunsill talab lill-Kummissjoni u lir-Rappreżentant Għoli biex jirrevedu l-ftehim propost u jbidduh għal ftehim "imħallat". L-UE u l-Malażja ddiskutew iż-żieda ta' dispożizzjonijiet ġodda u qablu dwarhom fil-prinċipju, b'tali mod li l-iffirmar tal-ftehim huwa mistenni dalwaqt. Qed jiġu n-negozjati żewġ ftehimiet, FTA u ftehim ta' sħubija volontarja fir-rigward tal-Infurzar tal-Liġi, Tmexxija u Kummerċ fis-Settur Forestali. F'Mejju 2022, il-Kummissjoni ppubblikat ir-[rapport finali](#) tal-valutazzjoni tal-impatt għas-sostenibbiltà, li jappoġġa n-negozjati tal-FTA.

L-UE hija sieħeb kummerċjali importanti u investitur kbir fil-Malażja, li l-ekonomija emergenti tagħha toffri lill-UE opportunitajiet attraenti għall-kummerċ. Il-kummerċ bejn l-UE u l-Malażja qed jespandi, u kiber b'aktar minn 50% mill-2010. Fl-2020 il-Malażja kklassifikat bħala l-20 l-akbar sieħeb kummerċjali tal-UE, filwaqt li l-UE kienet il-ħames l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Malażja. Il-Malażja hija t-tielet l-akbar suq tal-ASEAN tal-UE wara Singapore u l-Vjetnam.

L-UE rrapprezentat 8.1% tal-kummerċ totali tal-Malażja fl-2021. L-importazzjonijiet tal-UE mill-Malażja żdiedu gradwalment, u laħqu l-EUR 29.2 biljun fl-2021, filwaqt li l-esportazzjonijiet tal-UE lejn il-Malażja kienu ta' EUR 11.8 biljun. Is-surplus kummerċjali

ġenerali tal-Malażja mal-UE kiber b'mod kostanti matul is-snin, u laħaq EUR 17.4 biljun fl-2021. B'riżultat tal-politiki ta' liberalizzazzjoni tal-Malażja u l-prospetti għal FTA, l-IDB tal-UE fil-Malażja żdied għal EUR 27.8 biljun fl-2020. Il-kummerċ bilaterali bejn l-UE u l-Malażja huwa ddominat minn prodotti industrijali, li jammontaw għal aktar minn 90% tal-kummerċ. F'Marzu 2019, il-Kummissjoni ħabbret li l-użu taż-żejt tal-palm fil-fjuwil tat-trasport għandu jitneħħa gradwalment abbażi tad-Direttiva dwar l-Energija Rinnovabbli, li tistabbilixxi mira ta' bjoenergija sostenibbli ta' 32%. Kemm l-Indoneżja kif ukoll il-Malażja pprotestaw u ressqw ilmenti mal-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ (WTO). F'Jannar 2021, il-Malażja, l-akbar produttur taż-żejt tal-palm fid-dinja, segwiet l-eżempju tal-Indoneżja u ressqet ilment mad-WTO dwar ir-regoli tal-UE dwar il-bijofjuwils. F'Jannar 2021, il-Gvern Malażjan ħabbar li kien qed jieħu azzjoni legali kontra Franza u l-Litwanja, Stati Membri tal-UE, talli rażżnu l-bijofjuwils ibbażati fuq iż-żejt tal-palm. Minkejja r-rifjut tal-UE għat-talba tal-Malażja biex jiġi stabbilit bord għat-tilwima dwar il-bijofjuwils f'April 2021, f'Mejju 2021 id-WTO finalment approvat it-talba tal-Malażja biex jiġi stabbilit bord biex jeżamina l-liġi tal-UE. F'Ottubru 2021, il-Kunsill tal-UE adotta [konklużjonijiet](#) dwar il-lista riveduta tal-UE ta' ġurisdizzjonijiet li ma jikkooperawx għal finijiet ta' taxxa. Għall-ewwel darba, il-Malażja ġiet miżjuda mal-lista griża tal-Anness II. Għalkemm iż-żejt tal-palm huwa meqjus bħala kwistjoni ewlenija fit-taħditiet tal-FTA bejn l-UE u l-Malażja, iż-żejt tal-palm fil-fatt jammonta għal inqas minn 5% tal-importazzjonijiet tal-UE mill-Malażja, u l-istatistika mill-Kunsill taż-Żejt tal-Palm Malażjan fl-2019 indikat ukoll li r-restrizzjoni tal-UE fuq iż-żejt tal-palm se jkollha impatt biss fuq 0.04% tal-produzzjoni annwali tal-Malażja. Madankollu, l-invażjoni Russa tal-Ukrajna kkawżat skarsezza globali ta' żejt li jista' jittiekel, li jista' jgħin lill-Malażja terġa' tikseb is-sehem mis-suq taż-żejt tal-palm fl-UE. Kif indika l-Ministru Malażjan għall-Industriji tal-Pjanti u l-Prodotti Bażiċi f'Mejju 2022, id-domanda globali tal-UE għal żejt li jittiekel hija mistennija li tiżdied fil-futur qrib minħabba provvisti stretti ta' żejt tal-ġirasol u tas-sojja.

Il-koalizzjoni Barisan Nasional (BN) tal-Malażja, li tinkludi l-Organizzazzjoni Nazzjonali tal-Malajani Uniti (UMNO), ingħelbet għall-ewwel darba fl-elezzjoni ġenerali ta' Mejju 2018. Il-Prim Ministru Mahathir Mohamad, mexxej tal-Alleanza għat-Tama, ħa post Najib Razak li kien ikkundannat għal 12-il sena ħabs, b'appell pendenti. F'Novembru 2019, il-koalizzjoni tal-oppożizzjoni BN rebħet elezzjoni każwali u l-amministrazzjoni tal-Prim Ministru Mahathir Mohamad waqgħet. Bl-appoġġ tal-UMNO, f'Marzu 2020 ir-Re Abdullah ta l-ġurament tal-ħatra lil Muhyiddin Yassin, President tal-Partit Indiġenu Magħqud (PPBM), bħala Prim Ministru li jmexxi koalizzjoni ġdida ta' Perikatan Nasional (PN). Madankollu, f'Ottubru 2020, il-mexxej tal-oppożizzjoni, Anwar Ibrahim, iltaqa' mar-Re Sultan Abdullah Sultan Ahmad Shah f'tentattiv biex jagħti prova li għandu maġġoranza parlamentari konvinċenti u talab lill-Prim Ministru Muhyiddin Yassin jirriżenja.

Ir-Re caħad il-proposta tas-Sur Ibrahim iżda, fost krizi politika profonda, il-Prim Ministru Muhyiddin Yassin iddeċieda li jirriżenja f'Awwissu 2021 wara li tilef l-appoġġ tal-maġġoranza fil-parlament. Ir-Re intervjena biex jorganizza s-suċċessjoni tal-Prim Ministru u, għal darb'oħra, eżerċita s-setgħa konstituzzjonali tiegħu. F'Awwissu 2021, huwa ddikjara lil Ismail Sabri bħala d-disa' Prim Ministru tal-Malażja, u t-tielet Prim

Ministru tat-terminu elettorali attwali ta' ħames snin. L-elezzjoni ġenerali Malażjana li jmiss se ssir fl-2023.

Fir-riżoluzzjonijiet tiegħu, il-Parlament ikkundanna l-piena tal-mewt, in-nuqqas ta' rispett tad-drittijiet LGBTI u t-trażżin tal-iskuntentizza pubblika, kif ukoll in-nuqqas ta' espressjoni paċifika, inklużi dibattiti pubbliċi.

F'Ġunju 2022, il-Gvern Malażjan ħabbar li kien ser jabolixxi l-piena tal-mewt obligatorja tiegħu. Dan huwa pass 'il quddiem u deċiżjoni eżemplari fir-reġjun. L-UE ħeġġet lill-awtoritajiet tal-pajjiż jieħdu passi konkreti biex jgħaddu l-ftehim malajr f'ligi.

Jorge Soutullo / Samuel Cantell / Cristina Stanculescu / Airis Meier
10/2022

